

Obsah

- 1 Úvod..... 5
  - 1.1 Základní informace o systému STATISTICA 5
  - 1.2 Produkty řady STATISTICA 6
    - 1.2.1 Analytické moduly 6
    - 1.2.2 Průmyslová řešení a nástroje Six Sigma 8
    - 1.2.3 Podnikové systémy STATISTICA 9
- 2 Úvod do časových řad..... 13
  - 2.1 Příklady 13
  - 2.2 Jednoduché modely časových řad..... 15
    - 2.2.1 Modely s nulovou střední hodnotou 16
    - 2.2.2 Modely s trendem a sezónností 17
  - 2.3 Stacionární modely 22
  - 2.4 Výběrová autokovarianční (autokorelační) funkce 29
  - 2.5 Odhady a eliminace trendu a sezónních komponent 30
    - 2.5.1 Odhad a eliminace trendu v případě, že se nevyskytuje sezónnost..... 32
      - 2.5.1.1 Odhad deterministického trendu 32
      - 2.5.1.2 Vyhlažování 34
      - 2.5.1.3 Odhad stochastického trendu 37
    - 2.5.2 Odhad a eliminace jak trendu, tak sezónnosti 40
      - 2.5.2.1 Simultánní odhad trendu a sezónních komponent..... 40
      - 2.5.2.2 Eliminace trendu a sezónních komponent diferencováním..... 41
  - 2.6 Testování vlastností náhodné posloupnosti..... 42
    - 2.6.1 Výběrová autokorelační funkce 42
    - 2.6.2 Portmanteau test 42
    - 2.6.3 Test iterací 42
    - 2.6.4 Test pomocí bodů zvratu 43
    - 2.6.5 Rank test 44
    - 2.6.6 Ověřování normality 44
- 3 Stacionární procesy 45
  - 3.1.1 Lineární modely 45
  - 3.1.2 Autokorelační funkce (ACF)..... 45
  - 3.1.3 ARMA procesy 45
    - 3.1.3.1 MA procesy 45
      - 3.1.3.1.1 Podmínky invertibility..... 46
      - 3.1.3.1.2 Vlastnosti MA(1) procesu 46
      - 3.1.3.1.3 Vlastnosti MA(2) procesu 47
    - 3.1.3.2 AR Procesy 48
      - 3.1.3.2.1 Vlastnosti AR(1) procesu 48
      - 3.1.3.2.2 Vlastnosti AR(2) procesu 49
    - 3.1.3.3 ARMA procesy 50
      - 3.1.3.3.1 Vlastnosti ARMA (p,q) procesu..... 50
  - 3.1.4 Predikce stacionárních časových řad..... 51

3.1.4.1 Predikce založené na podmíněné střední hodnotě.....	51
3.1.5 Odhadování trendu pomocí regresní analýzy	53
3.1.6 Exponenciální vyrovnávání.....	55
4 ARMA modely.....	57
4.1 ACF a PACF pro ARMA(p,q)	57
4.1.1 Q-Statistika.....	57
4.1.2 ACF pro AR(1).....	58
4.1.3 ACF pro AR(2).....	58
4.1.4 Parciální autokorelační funkce (PACF)	59
4.1.4.1 Konstrukce PACF	59
4.1.5 ACF a PACF pro ARMA(1,1)	60
4.2 Odhad řádu ARMA	61
4.2.1 Odhad ARMA parametrů v modulu časových řad.....	62
4.2.2 Kriterium shody odhadnutého modelu s daty	64
4.2.3 Analýza reziduí	64
4.3 Predikce ARMA modelů.....	69
5 Nestacionární časové řady	72
5.1 ARIMA model	72
5.2 Porovnání ARIMA modelu s trendově-stacionárním procesem.....	75
5.3 Testování stacionarity.....	77
5.4 Identifikace ARIMA modelu.....	79
5.5 Sezónní ARIMA modely	79
5.5.1 Aditivní modely.....	79
5.5.2 Multiplikační modely.....	80
5.5.3 Sezónní diference	80
5.6 Příklad: ARIMA model pro časovou řadu počtu cestujících v letecké dopravě	83
6 Nelineární modely	85
6.1 Odchylky od linearity.....	85
6.2 Chaotická posloupnost.....	86
6.3 Třídy nelineárních modelů (příklady).....	86
6.4 Modelování volatility.....	87
6.5 Modely s dlouhou pamětí.....	88